

Posudek vedoucího práce k diplomové práci

Název diplomové práce: **Svoboda projevu v ČR**

Autor diplomové práce: Kateřina Hrbáčková

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Miluše Kindlová, M. Jur., Ph.D.**

Struktura a obsah diplomové práce:

Diplomová práce, jejíž vlastní text čítá 61 stran, se člení na několik částí: Úvod, kapitolu 1 - Svoboda projevu jako právo, kapitolu 2 – Zakotvení svobody projevu v právním řádu ČR, kapitolu 3 – Možnosti omezení svobody projevu, kapitolu 4 – Hate speech – pojem, výklad a aplikace, kapitolu 5 – De lege ferenda a Závěr. Text je doplněn seznamem použitých zdrojů. Jak napovídá struktura práce, autorka postupuje od nejobecnějšího pojednání o svobodě projevu, přes její právní zakotvení včetně úpravy jejího omezení, až ke speciálnější problematice tzv. nenávistné řeči.

Hodnocení formálních kritérií zpracování diplomové práce:

Diplomová práce je napsána čtivým a pěkným stylem, obsahuje minimum překlepů. Struktura práce odpovídá logice uvažování autorky postupovat od obecného pojednání o svobodě projevu směrem k tématu tzv. nenávistné řeči. Z poznámkového aparátu je zřejmé, že autorka pracovala s poměrně širokou českou odbornou literaturou a částečně i odbornou literaturou zahraniční. Poznámkový aparát je veden řádně.

Hodnocení obsahu diplomové práce:

Diplomantka učinila dobré rozhodnutí ukotvit nejdříve tzv. nenávistnou řeč do širšího rámce svobody projevu, u níž se soustředila na různá její zdůvodnění a dále na obecný právní rozbor její pozice v právním řádu ČR, včetně mezinárodních lidskoprávních smluv (s reflexí rozhodovací praxe jednotlivých implementačních orgánů). V jejich popisu zohlednila i problematiku tzv. nenávistné řeči a věnovala se tedy např. i čl. 17 Evropské úmluvy o lidských právech upravujícím princip zákazu zneužití práv, stejně jako čl. 20 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, obsahujícím příkaz zakázat válečnou propagandu a „národní, rasovou nebo náboženskou nenávist, jež představuje podněcování k diskriminaci, nepřátelství nebo násilí.“ Nečerpala jen z učebnicových či obdobných přehledových publikací o svobodě projevu, ale využila i původní filosofickou literaturu (např. Millův spis O svobodě), která ji ovlivnila natolik, že již v úvodu práce vyjadřuje svou osobní pochybnost, zda „není omezování svobody projevu ve skutečnosti pouze nevyřčeným omezováním svobody myšlení?“, což je myšlenka prolínající se celou prací.

Při analýze tzv. nenávistné řeči pracuje se čtyřmi „právními okruhy“. Prvním z nich je právní řád USA, kde se soustředí na judikaturu Nejvyššího soudu a její výklad ochrany svobody slova v Prvním ústavním dodatku od testu tzv. „jasného a přítomného nebezpečí“ (*clear and present danger*) v podobě, v jaké jej vyložil Nejvyšší soud v případě *Schenck v United States*, po přísnější podmínky přípustného omezení tzv. nenávistné řeči vyložené v případě *Brandenburg*

v. *Ohio* (požadavek, aby „obhajoba použití síly nebo porušení práva byla vedena záměrem podnitit nebo způsobit bezprostřední nezákonné jednání a zároveň byla způsobilá takové jednání podnitit či přímo způsobit“). Autorka porovnává přístup v USA s německým přístupem (resp. přístupem německého Spolkového ústavního soudu) ke svobodě projevu obecně a k použití principu proporcionality i ve vztahu k regulaci tzv. nenávistné řeči. Rozebírá např. otázku, jak je zde chráněna svoboda projevu, jehož předmětem je prokazatelně nepravdivé tvrzení. I takový projev může spadat pod chráněný a uznaný projev, ale neplatí to tam, kde je vážně narušena „důstojnost národa a rasy“ jako např. v případě tzv. osvětimské lži. Třetím právním prostorem je právní okruh Evropské úmluvy o lidských právech, kde řeší např. jeho přístup k projevům popírajícím holocaust za druhé světové války. Diskutuje i novější rozsudek ESLP ve věci *Perincek proti Švýcarsku*. Konečně závěrem rozebírá diplomantka i vybranou judikaturu českých vrcholných soudů, resp. i Ústavního soudu ČSFR (zejm. nález sp. zn. Pl. ÚS 5/92 ze dne 4. 9. 1992), a to včetně judikatury Ústavního soudu ČR vztahující se k obecně závazným vyhláškám obcí, které se pokusily regulovat svobodu projevu na svém území. Analyzuje i nejnovější nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2609/16 ze dne 11. 4. 2017 o limitech svobody projevu soudce.

Jak je zřejmé z výše podaného, diplomantka se v práci věnuje značnému množství české i zahraniční či mezinárodní judikatury. Navzdory tomuto množství se jí daří udržet určitou nezbytnou míru analýzy.

Za zajímavé považuji některé názory autorky vyjádřené místy v průběhu a explicitně formulované v závěru práce, kdy odkazuje na další a podle ní někdy vhodnější cesty ochrany proti tzv. nenávistné řeči formou soukromoprávních žalob a kdy varuje před svázáním svobodné veřejné debaty v důsledku politické korektnosti a „přecitlivění“ společnosti.

Obsahově lze vytknout diplomantce to, že z důvodu času neměla prostor vykročit z rámce „klasického“ srovnání přístupu USA versus evropského přístupu, ačkoliv již dnes existují prameny, které otevírají dveře k poznání i řady dalších jurisdikcí, které nejsou tolik prozkoumané, a které proto mohou přinášet zajímavější a objevenější poznatky. Věřím ale, že se diplomantka – inspirovaná Millem – svobodou projevu v odborné rovině nezabývá naposled a přeji jí, aby měla v průběhu její budoucí profesní dráhy více příležitostí se ke svobodě projevu znovu vrátit.

Celkový závěr:

Diplomová práce podle mého názoru odpovídá požadavkům na charakter takové práce, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě. Jako případně rozvíjející téma pro účely diskuse se nabízí například otázka nastíněná i v práci, ale určitě vhodná k dalšímu rozboru, a sice jak se míra ochrany svobody projevu liší u jednotlivých osob v rámci výkonu veřejné moci (soudci, poslanci, prezident republiky, atd.) a jak je (může být) v tomto ohledu relevantní názor autorky varující před přílišnou kontrolou svobodného projevu v otevřené společnosti.